

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан гуманітарно-педагогічного факультету
Інна САВИЦЬКА
_____ 2024 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри міжнародних відносин і суспільних наук
Протокол № 9 від 17 квітня 2024 р.
Завідувач кафедри
 Вікторія ХВІСТ

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
 Сергій БІЛАН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зовнішня політика країн пострадянського простору

галузь знань	29 «Міжнародні відносини»
спеціальність	291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
освітня програма	«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
факультет	гуманітарно-педагогічний факультет
Розробник:	доцент кафедри міжнародних відносин і суспільних наук, кандидат історичних наук, доцент Вікторія Хвост

Київ – 2024 р.

Опис навчальної дисципліни
Зовнішня політика країн пострадянського простору

Спеціальність, освітній ступінь, освітня програма		
Освітній ступінь	бакалавр	
Спеціальність	291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»	
Освітня програма	«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота)	-	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Курс (рік підготовки)	3-й	
Семестр	5-й	
Лекційні заняття	15 год.	
Практичні, семінарські заняття	30 год.	
Лабораторні заняття	- год.	
Самостійна робота	75 год.	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	3 год.	

1. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета: формування у студентів комплексного підходу до вивчення країн і регіонів пострадянського простору; розуміння тенденцій світового розвитку і закономірностей формування сучасної політичної карти світу; уявлення про цивілізаційний підхід до вивчення країн, розуміння глобальних і регіональних тенденцій світового розвитку, а також ознайомлення студентів із найважливішими питаннями зовнішньополітичного розвитку країн пострадянського простору.

Завдання: ознайомлення студентів з понятійно-категоріальним апаратом курсу «Зовнішня політика країн пострадянського простору»; вивчення історичних, геополітичних, суспільно-економічних, політико-правових, особливостей розвитку країн і регіонів пострадянського простору; формування вміння використовувати інформацію про зовнішньополітичний розвиток країн пострадянського простору у майбутній фаховій роботі.

У **результаті** вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- понятійно-категоріальний апарат наукової дисципліни «Зовнішня політика країн пострадянського простору», зокрема, дефініції та властивості геосистем, визначення держави, країни та роль цих акторів у міжнародних відносинах;
- загальну структуру зовнішньополітичних досліджень;
- друковані, інтернетівські й мультимедійні джерела зовнішньополітичної інформації;
- особливості системного і комплексного підходів у дослідженнях країн та регіонів;
- геополітичні, історичні, суспільно-економічні і політико-правові особливості розвитку країн і регіонів.

вміти:

- добирати, систематизувати й аналізувати інформацію про зовнішньополітичний розвиток країн пострадянського простору;
- будувати загальну схему характеристики зовнішньополітичного розвитку країн пострадянського простору;
- орієнтуватися в політичних, соціальних та гуманітарних проблемах сучасного світу;
- використовувати методології системного та порівняльного підходів у дослідженні міжнародних відносин, зокрема, застосовувати системний підхід при побудові схеми досліджень про зовнішньополітичний розвиток країн пострадянського простору;
- формулювати припущення, передбачення та прогнози у міжнародних відносинах;
- визначати місце держави у міжнародних відносинах регіону й частини світу;
- складати наукову бібліографію з міжнародно-політичної проблематики;

- готувати реферати та презентації із запропонованої проблематики, використовуючи для цього сучасні комп'ютерні технології.

Набуття компетентностей:

- інтегральна компетентність (ІК):

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, зовнішньополітичної діяльності держав, міжнародних взаємодій між державами, міжнародними організаціями та недержавними акторами, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов та передбачає застосування теорій суспільних наук та спеціальних наукових методів дослідження проблем міжнародних відносин.

- загальні компетентності (ЗК):

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК13. Здатність бути критичним і самокритичним.

- фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК5. Здатність аналізувати вплив світової економіки, міжнародного права та внутрішньої політики на структуру й динаміку міжнародних відносин та зовнішньої політики держави.

СК7. Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті, та місце в них України.

СК8. Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені.

СК10. Здатність аналізувати структуру та динаміку міжнародних суспільних комунікацій, виявляти їх вплив на міжнародну систему, державні та суспільні інститути.

СК11. Здатність аналізувати природу та еволюцію міжнародних організацій, їх місця у системі міжнародних відносин, основних форм та перспектив співпраці України з ними.

СК13. Здатність аналізувати діяльність міжнародних недержавних акторів та транснаціональні відносини.

Програмні результати навчання (ПРН) ОП:

РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

PH02. Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих Конфліктів.

PH03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.

PH04. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.

PH06. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.

PH16. Розуміти та відстоювати національні інтереси України у міжнародній діяльності.

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:
 - повного терміну денної і заочної форми навчання;

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1.												
Тема 1. Розпад СРСР та структурування пострадянського простору	12	2	4			6						
Тема 2. Створення та еволюція СНД	12	2	4			6						
Тема 3. Зовнішня політика України на пострадянському просторі	6	2	4			6						
Тема 4. Особливості геополітичного становища та зовнішньополітичних курсів країн пострадянського простору	6	2	3			6						
Разом за змістовим модулем 1	47	8	15			24						
Змістовий модуль 2.												
Тема 1. Економічне співробітництво пострадянських держав	11	2	4			6						
Тема 2. Проблема безпеки на пострадянському просторі та військове співробітництво держав СНД	8	2	4			6						
Тема 3. Проблеми врегулювання конфліктів на теренах СНД	8	2	4			6						
Тема 4. Місце країн пострадянського простору в сучасних міжнародних відносинах	8	1	3			3						
Разом за змістовим модулем 2	43	7	15			21						
Усього годин	90	15	30			45						

3. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Розпад СРСР та утворення СНД.	3
2	Діяльність регіональних та субрегіональних організацій та проблема безпеки на пострадянському просторі.	3
3	Проблеми врегулювання конфліктів на теренах СНД.	2
4	Російська Федерація в міжнародних процесах на пострадянському просторі.	2
5	Зовнішня політика республіки Білорусь та Молдови в 90 рр. ХХ — на початку ХХІ ст.	2
6	Зовнішня політика країн Балтії (Естонія, Латвія, Литва).	2
7	Міжнародно-політична роль Грузії на теренах пострадянського простору.	2
8	Зовнішня політика Республіки Вірменія.	2
9	Зовнішня політика Республіки Азербайджан.	2
10	Зовнішня політика Казахстану в 90-ті рр. ХХ — на початку ХХІ ст.	2
11	Зовнішня політика республіки Туркменістан в 90-ті рр. ХХ — на початку ХХІ ст.	2
12	Зовнішня політика республіки Узбекистан в 90 рр. ХХ — на початку ХХІ ст.	2
13	Зовнішня політика Киргизької республіки в 90 рр. ХХ — на початку ХХІ ст.	2
14	Зовнішня політика республіки Таджикистан в 90 рр. ХХ — на початку ХХІ ст.	2
	Разом	30

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Міжнародні наслідки розпаду СРСР та формування пострадянського простору. Місце нових незалежних держав у сучасних міжнародних відносинах.	9
2	Аналіз зовнішньої політики країн Центрально-Східної Європи (колишніх радянських республік).	9
3	Держави Закавказзя на міжнародній арені.	9
4	Зовнішня політика країн Центральної Азії в 90 рр. ХХ — на початку ХХІ ст.	9
5	Аналіз та прогнозування зовнішньої політики країн пострадянського простору.	9
	Разом	45

5. Засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен;
- модульні тести;
- реферати;
- самостійні творчі роботи.

6. Методи навчання:

У навчальному процесі використовувалися різноманітні форми та методи роботи: читання лекцій, проведення семінарських занять, письмовий контроль у формі тестування та розгорнутих відповідей, організація самостійної роботи студентів під керівництвом викладача, керівництво та контроль за виконанням творчих індивідуальних завдань, заохочення студентів до дискусій із проблемних питань, що виносяться на розгляд в плані практичних занять.

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (лабораторні, практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- самостійна робота (виконання завдань);
- індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.
- інші види.

7. Методи оцінювання.

Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації навчального процесу за кредитно-модульною системою здійснюється шляхом поточного, модульного (проміжного), підсумкового (семестрового) контролю.

- екзамен;
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- реферати, есе;
- презентації та виступи на наукових заходах
- інші види.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти. Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна та результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	

60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу здобувача вищої освіти з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{АТ}}$.

9. Навчально-методичне забезпечення

Методичне забезпечення дисципліни «Зовнішня політика країн пострадянського простору» включає:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn – <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1754>);
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти;

10. Рекомендовані джерела інформації

Основна

1. Азійський напрям зовнішньої політики України: проблеми і перспективи. Аналітичні оцінки. – К.: НІСД, 2008. – 222 с.
2. Внутрішні та зовнішні складові формування зовнішньої політики країн пострадянського простору: збірник наукових праць / за заг. ред. А.Г. Бульвінського / ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». К.: 2021. 274 с.
3. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (1991-2003): Анотована історична хроніка міжнародних відносин / НАН України; Інститут історії України. – К.: Генеза, 2004. – 616с.
4. Інтеграційні виміри трансформації пострадянського простору: монографія за редакцією кандидата історичних наук, доцента А.Г. Бульвінського; передмова доктора історичних наук, професора, член-кореспондента НАН України А.І. Кудряченка; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». – К. : ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2020. – 560 с.
5. Лященко Т.М. Трансформація політичних систем в країнах Центральної Азії: національний та регіональний аспекти. – ІПіЕНД, 2011. – 288 с.
6. Країни Співдружності Незалежних Держав у сучасних міжнародних відносинах: навчально-методичний комплекс / Плевалко І.Г. – Острог: Національний університет «Острозька академія», 2012. – 232 с.
7. Орлова Т.В. Історія пострадянських країн: підручник / Т.В. Орлова; Київ. Нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К.: Знання, 2014. – 502 с.

8. Орлова Т.В. Сучасна політична історія країн світу – 2-е вид., доп. і переробл. /Т.В.Орлова. – К.; Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2017. – 944 с.
9. Половинська В. В. Зовнішня політика країн СНД [Текст]: навч. посіб. / Половинська В. В.; Київ. міжнар. ун-т. - Київ: КиМУ, 2019. - 442 с.
- 10.Фесенко М.В. Трансформація сучасної системи міжнародних відносин: концептуальний і прогностичний вимір. – К. : Центр вільної преси, 2008. – 236 с.
- 11.Центральна Азія: геостратегічний аналіз та перспективні можливості для України: Монографія / Б.О. Парахонський, Ю.В. Павленко, А.З. Гончарук та ін.; / За ред. Б.О. Парахонського. – К. : НІСД, 2001. – 216 с.
- 12.Чекаленко, Л. Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Л. Д. Чекаленко, С. Г. Федуняк; за заг. ред. Л.Д. Чекаленко. — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. — 464 с.
- 13.Чекаленко Людмила. Світові інтеграційні процеси в умовах трансформації міжнародних систем: Навчальний посібник. МА.Кулініч, Н.О.Татаренко, В.Г.Ціватий, за наук. ред. проф. Л.Д.Чекаленко. – К.: ДАУ, 2013. – 628 с.
- 14.Чекаленко Людмила Д. Зовнішня політика України: Підручник К.: «LAT&K», 2015. – 477 с.

Допоміжна

1. Алексеєнко І.В. Трансформація інституту національної держави в умовах глобалізації: дис... д-ра політ. наук: 23.00.02 / НАН України; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького – К., 2006. – 417 с.
2. Андерсон Б. Уявлені спільноти. Міркування щодо походження й поширення націоналізму. – К.: Критика, 2001. – 272 с.
3. Андрущенко В. Організоване суспільство / Інститут вищої освіти АПН України. – К., 2006. – 256 с.
4. Бабкіна О.В. Демократичні детермінанти трансформації українського суспільства // Нова парадигма. Спецвипуск / Трансформація політичних систем на постсоціалістичному просторі: Матеріали міжнародної науково-теоретичної конференції: 8-9 лютого 2006 р. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2006. – С.8-15.
5. Батенко Т. Королі СНД: Портрети дванадцяти резидентів (тенденції та закономірності розвитку в пострадянському просторі). – Львів: Кальварія, 2000. –216 с.
6. Бжезінський З. Велика шахівниця. – Х.: Вид-во «Ранок»: «Фабула», 2019. – 288 с.
7. Бжезінський З. Великі перетворення // Політична думка. – 1994. – № 3. – С. 4–5.
8. Внутрішні та зовнішні складові формування зовнішньої політики країн пострадянського простору: збірник наукових праць / за заг. ред. А.Г. Бульвінського / ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». К.: 2021. 274 с.

9. Гантінгтон С. Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку / Пер. з англ. Н. Климчик. – К.: Кальварія, 2006. – 472 с.
10. Гантінгтон С. Три хвили демократизації // Демократія: Антологія / Упоряд. О. Проценко. – К.: Смолоскип, 2005. – С.574-582.
11. Гельман В. Пострадянські політичні трансформації: начерки до теорії // Політична думка. – 2000. – № 2. – С.15-29.
12. Горбатенко В. П. Стратегія модернізації суспільства: Україна і світ на зламі тисячоліть. – К.: Академія, 1999. – 239с.
13. Горбулін В. Мій шлях у задзеркалля. Не лише дорожні нотатки. – К.: Брайт Букс, 2019. – 280 с.
14. Горовіц Д. Порівняння демократичних систем // Демократія: Антологія / Упоряд. О. Проценко. – К.: Смолоскип, 2005. – С.827-833.
15. Громадянське суспільство в сучасній Україні: специфіка становлення, тенденції розвитку / За заг. ред. Ф.М. Рудича. – К.: Парламентське вид-во, 2006. – 412 с.
16. Даль Р. Демократичні трансформації // Демократія: Антологія / Упоряд. О. Проценко. – К.: Смолоскип, 2005. – С.563-573.
17. Даль Р. А. Демократія та її критики. – Х.: Видавнича група «РА-Каравела», 2002. – 440с.
18. Дудник О. Трансформація інституту президентства в країнах СНД (2005 – 2006 роки) // Політичний менеджмент. Спецвипуск – 2007. – С.43-52.
19. Історичні засади становлення зовнішньої" політики пострадянських країн: тези матеріалів конференцій / за заг. ред. О.В.Кириченка / ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2021. 90 с.
20. Ейкельман Д.Ф. Близький Схід та Центральна Азія: антропологічний підхід. – К., 2005. – 340 с.
21. Жангожа Р., Кузьменко В. Транспортно-комунікаційні коридори в Україні і перспективи міжнародного співробітництва // Чорноморсько-Каспійський регіон: умови та перспективи розвитку. – К.: Центр близькосхід. досліджень. – 1998. С. 23-37.
22. Жангожа Р.Н. Трансформація ідентичності нових незалежних держав Центральної Азії в системі сучасних міжнародних відносин: автореф. дис... д-ра політ. наук: 23.00.04 / НАН України; Інститут світової економіки і міжнародних відносин – К., 2007. – 36с.
23. Жумабаєв А. Казахстансько-українські відносини: із глибини століть – в успішне майбутнє // Зовнішні справи. – 2010. – № 1. – С.31-34.
24. Засади зовнішньої політики пострадянських країн: цивілізаційні, геополітичні та соціально-економічні аспекти: збірник наукових праць / за заг. ред. А.Г. Бульвінського / ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2021. 288 с.
25. Зеленько Г. «Навздогінна модернізація»: досвід Польщі та України. К.: Критика, 2003. – 335 с.

26. Зеленько Г. Політична «матриця» громадянського суспільства: Досвід країн Вишеградської групи та України. – К.: Знання України, 2007. – 336 с.
27. Зінько С.Ю. Іслам у сучасній світовій політиці. – Л. : Простір-М, 2005. – 275с.
28. Зовнішня політика України: перші підсумки та перспективи 2008 року: матеріали «круглого столу» / Національний ін-т стратегічних досліджень / Юрій Григорович Рубан (заг. ред.). – К.: НІСД, 2008. – 98с.
29. Іскакова Г. Особливості посткомуністичної трансформації і проблема прав та свобод людини // Політичний менеджмент. – 2005. – № 2 (11). – С.138-144.
30. Іскакова Г. Проблема співвідношення громадянських, політичних і соціально-економічних прав у Республіці Казахстан // Політичний менеджмент. – 2006. – №4. – С.123-135.
31. Історичні передумови становлення зовнішньополітичної орієнтації країн пострадянського простору: збірник наукових праць / за заг. ред. канд. іст. наук, доцента А.Г. Бульвінського / ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». – К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2020. – 176 с.
32. Каппелер А. Нерівні брати. Українці та росіяни від середньовіччя до сучасності / А. Каппелер; пер. з нім. В. Кам'нець. – Чернівці: Книги – XXI, 2018. – 320 с.
33. Кадирова М. Халіф на історичну годину. Загадкова країна та її вождь Туркменбаші // Дзеркало тижня. – № 48. 14-20 грудня 2002 р.
34. Кармазіна М. Деякі особливості президентства на пострадянському просторі (1991-2004 рр.) // Політичний менеджмент. – 2005. – №3. – С.43-56.
35. Кармазіна М.С. Президентство: український варіант. – К., 2007. – 365 с.
36. Кирюшко М.І., Бойцова О.Є. Іслам в Криму: релігійно-національна самоідентифікація кримськотатарського народу. – К. : Світогляд, 2005. – 300с.
37. Кобильник В. Особливості демократизації посткомуністичних суспільств // Політична наука в Україні: стан і перспективи: матеріали всеукраїнської наукової конференції (Львів, 10-11 травня 2007 року). – Львів, ЦПД, 2008. – 308 с.
38. Коваль О. Революція, котра закінчилася революцією. Чого не навчили Киргизстан останні п'ять років // Дзеркало тижня. – № 14 (794) 10 – 16 квітня 2010.
39. Кравченко В. Туркменістан: гра на виживання // Дзеркало тижня, № 30, – 18.08.2007. – С.5.
40. Країни пострадянського простору: виклики модернізації: зб. наук. пр. / За заг. ред. А.Г. Бульвінського. – К., 2016. – 306 с.
41. Країни пострадянського простору: виклики модернізації [Текст] : зб. наук. пр. / [Бондарець М. В. та ін. ; редкол.: Бульвінський А. Г., Рудяков П.М., Стельмах В. О.]; Держ. установа «Ін-т всесвіт. історії НАН України». - Київ: Держ. установа «Ін-т всесвіт. історії НАН України», 2016. - 305 с.

42. Кубеліус О.А. Північний Кавказ – Україна: ісламський фактор у подоланні кризових явищ // Стратегічна панорама. – 2000. – № 3-4.
43. Ляшенко Т.М. Громадянське суспільство в країнах Центральної Азії // Наукова збірка III Курасівськи читання К.: ІПЕНД ім.І.Ф.Кураса, 2007. – С.219-228.
44. Ляшенко Т.М. До питання регіональної інтеграції в пострадянських країнах Центральної Азії // Інтеграційні процеси в світі. – Чернівці, 2006. – С. 39-51.
45. Ляшенко Т.М. Ісламський фактор у побудові державності країн Центральної Азії: історико-політологічний аспект // Трибуна. – 2009. – № 9-10. – С.33-35.
46. Ляшенко Т.М. Некомерційні організації та органи місцевого самоврядування як вияв народовладдя. На прикладі країн Центральної Азії // Політичний менеджмент. Спецвипуск – 2010. – С.34-40.
47. Ляшенко Т.М. Політичні лідери центральноазійських країн: пострадянська доба // Політика в особах. (Політичне лідерство на постсоціалістичному просторі: національний і регіональний контексти) Монографія. / За заг. ред. Ф.М. Рудича. К.: Парламентське видавництво, 2008. – С.281-298.
48. Ляшенко Т.М. Формування політичної еліти в країнах Центральної Азії: національний аспект // Наукові записки К.: ІПЕНД ім.І.Ф.Кураса НАНУ. – 2008. – №37. – С.120-131.
49. Ляшенко Т.М. Формування поняття «Центральноазійський регіон» // Віче. – К., 2009. – № 18. – С.5-6.
50. Ляшенко Т.М. Роль політичних лідерів в інституційних процесах в країнах Центральної Азії // Наукові записки. – Вип.35 К.:ІПЕНД ім. І.Ф.Кураса, 2007. – С.82-96.
51. Мамкулов Е. Зроблено багато що, але належить зробити ще більше // Банкір. – 2009. -№ 1-2 (28). – С.31-37.
52. Мамкулов Е.: Киргизстан і Україну об'єднує прагнення до свободи й демократії // День. – 2007. – 12 вересня.
53. Маначинський О. Грузія: зона підвищеної конфліктності в системі ГУУАМ // Розвиток Європи та виклики безпеці в Чорноморсько-Каспійському регіоні. – К.: НІМБ, Фонд Фрідріха Еберта, 2003. – 320 с.
54. Маттізен Х.Х. Мораторій – ваша головна перешкода: Протягом десятиліть Україна невірно розуміла західний аграрний досвід // День. 2007. – 6 жовтня.
55. Назарбаєв Н. В потоці історії. Казахстан – 2030: Процвітання, безпека і покращання добробуту всіх казахстанців: Послання Президента країни народу Казахстану. Критичне десятиріччя. – К.: Етнос, 2006. – 392 с.
56. Назарбаєв Н. Політика миру і злагоди. – К.: Етнос, 2007. – 311 с.
57. Основи демократії: Навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів / Авт. колектив: М. Бессонова, О. Бірюков, С. Бондарук та ін.; За заг. ред. А. Колодій; М-во освіти і науки України, Ін-т вищої освіти АПН України, Укр.-канад. проект «Демократична освіта», Інститут вищої освіти. – К.: Вид-во «Ай-Бі», 2002. – 684 с.
58. Особливості суспільно-політичної модернізації країн пострадянського простору: монографія / за редакцією кандидата історичних наук, доцента

- А.Г. Бульвінського, ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». – Київ: ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2017. – 288 с.
59. Політична система і громадянське суспільство: європейські і українські реалії: монографія. – К. : НІСД, 2007. – 395с.
60. Політичний клас у сучасній Україні: специфіка формування, тенденції розвитку / За заг. ред. Ф.М. Рудича. – К.: Парламентське вид-во, 2010. – 336 с.
61. Політичні проблеми міжнародної безпеки у сфері протидії розповсюдженню ядерної зброї (кінець ХХ – початок ХХІ століть): монографія (електронне видання) / за редакцією Кудряченка А.І., Потехіна О.В. – Київ: ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2019. – 235 с.
62. Романюк О. Посткомуністичні трансформації // Політичний менеджмент. – 2005. – №4. – 28-37.
63. Рудич Ф.М. Много ли власти нужно власти? Украина в контексте трансформации политических систем в странах СНГ и Балтии, Центральной и Восточной Европы. К.: Наук.думка. 2-е доп.изд., 2010. – 302 с.
64. Рудич Ф.М. Политическая нация Украины: специфика формирования, тенденции становления // Киевский телеграф. – 2010. – 18-24 июня. – С.10-11.
65. Сирінський Р. А. Структурна та процедурна моделі аналізу демократичного транзиту (на прикладі країн центральноазіатського регіону) // Стратегічна панорама. – 2006. – № 3. – С.79-83.
66. Сирінський Р. Стан і перспективи відносин України з країнами Центральної Азії // Зовнішні справи. – 2010. – № 5-6. – С.40-43.
67. Сірук М. Амангельди Жумабаєв: Транзитні можливості України викликають інтерес у Казахстану // День. – 2006. 12 грудня.
68. Сміт Ентоні Д. Національна ідентичність. – К.: Основи, 1994. – 223 с.
69. Степанова Н. Традиції та інновації у політичному розвитку сучасної України // Вісник ОНУ. – 2003. – Т.8. – Вип. 9. – С. 600–605.
70. Суспільно-політичні трансформації в Україні: від задумів до реалій. – К.: Парламентське вид-во, 2009. – 536с.
71. Ткаченко І.В. Деякі аспекти міжнародної політики в Центральній Азії за умов глобалізації // Зб. наук. пр. «Дослідження світової політики». Вип.30 / Відп. ред. Є.Є. Камінський – К.: Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України, 2005. – 32-45.
72. Ткаченко І.В. Політологічні аспекти міжцивілізаційних процесів в Центральній Азії: Дис... канд. політ. наук: 23.00.04 / НАН України; Інститут світової економіки і міжнародних відносин – К., 2005. – 185 с.
73. Ткаченко І.В. Сучасні проблеми політичної модернізації в регіоні Центральної Азії // Зб. наук. пр. «Дослідження світової політики». Вип.24 / Відп. ред. Є.Є. Камінський – К.: Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України, 2003. – С.16-25.
74. Ткаченко І.В. Центральна Азія як зона перетину інтересів конкуруючих держав // Політичний менеджмент. – 2004. – № 1 (6). – С.34-37.

75. Україна может стать мостом между Западом и Азией? // Сегодня. 2008. – 01 августа.
76. «Україна: контекст світових подій». Аналітичні записки Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України» (2017–2019 рр.). / За загальною редакцією член-кор. НАН України, д.і.н., проф. Кудряченка А.І. – К.: ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2019. – 448 с.
77. Ткаченко В.М. «Путінізм»: шовінізм пострадянського реваншу. - К.: Знання України, 2015. – 419 с.
78. Федуняк С.Г. Феномен «сірої зони» в Європі і на пострадянському просторі після завершення «Холодної війни» // Стратегічна панорама. – 2004. – №1. – С.23-37.
79. Фурман Д. О будущем «постсоветского пространства» // Свободная мысль, – 1996. – №6. – С.28-43.
80. Цивілізаційні засади трансформаційних процесів на пострадянському просторі : зб. пр. / За заг. ред. А.Г. Бульвінського. – К., 2018. - 208 с.
81. Шпатенко А.С. Основні напрямки взаємодії транзитивних соціумів: соціально-філософський аналіз (на прикладі України і Таджикистану). Дис. канд. філ.наук. – Харків, 2008. – 150 с.

11. Інформаційні ресурси

1. «Країни світу і Україна»: енциклопедія: в 5 т. / редкол.: А.І. Кудряченко (голова) та ін.; - ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». - Київ: Видавництво «Фенікс», 2017. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ivinas.gov.ua/uk/publikatsiji/entsyklopediia.html>
2. Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ivinas.gov.ua/uk/>
3. Досвід та перспективи трансформації пострадянського простору в контексті інтеграційних та глобалізаційних процесів: зб. наук. пр. / за заг. ред. к.і.н., доц. А.Г.Бульвінського. - К.: ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2019 - 278 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ivinas.gov.ua/uk/publikatsiji/novi-vydannia-institutu/dosvid-ta-perspektyvy-456655667.html>
4. Інформагентство. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.avesta.tj>
5. Информационное агентство. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.1news.az/world/20101002010931974.html>
6. Інтеграційні виміри трансформації пострадянського простору: монографія за редакцією кандидата історичних наук, доцента А.Г. Бульвінського; передмова доктора історичних наук, професора, член-кореспондента НАН України А.І. Кудряченка; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». – К. : ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2020. – 560 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ivinas.gov.ua/uk/publikatsiji/novi-vydannia-institutu/intehratsiini-vymiry-transformatsii-postradianskoho-prostoru-monohrafiia-za-redaktsiieiu-kandydata-istorychnykh-nauk-dotsenta-ah-bulvinskoho.html>
7. Міністерство закордонних справ України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mfa.gov.ua/>

8. Романюк О. Моделі посткомуністичних трансформацій. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3/?m=1&n=58&c=1236>
9. Україна в сучасному геополітичному просторі: теоретичний і прикладний аспекти (кол.моног.) / За ред. Ф.М.Рудича. - К.: МАУПІ, 2002. - 488 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ivinas.gov.ua/uk/archive/ukraina-v-suchasnomu-heopolitychnomu-prostori-teoretychnyi-i-prykladnyi-aspekty-kolmonoh-za-red-fmrudycha-k-maup-2002-488-s.html>
10. Уроки Киргизстану: чи може подібне статися в Україні? [Електронний ресурс]. Режим доступу: radiosvoboda.org
11. Финько А. Роль Украины в ЦентрАзии – от «черных клобуков» до «газовых войн». [Електронний ресурс]. Режим доступу: «Евразийский дом» <http://www.eurasianhome.org/xmt/t/>